

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta
Complectens Primam Secundæ, & Secundam Secundæ Summæ
Theologiæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

4 Vtrum gratia sit principium merendi mediante charitate principaliter.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72759](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72759)

condigno, est meriti sic, ut secundum iustitiam sibi debeat, ita quod inultum esset non reddi mercedem merito ex condigno. Unde & nomen accepit ab aequa dignitate meriti ad mercedem.

In corpore articuli, adverte quod illa duo scilicet merito Spiritus sancti & gratia, non sunt duae disperatae causae meriti, sed sunt causae subordinatae: merito quidem Spiritus sancti, gratia causa prima, & gratia vero causa secunda operis inquantum meritorii. Mouet. n. Spiritus sanctus hominem ad merendum mediante gratia, propter quod litera de motione Spiritus sancti loquens, asserit illud Ioan. 4. Fit in eo fons aquae salientis in vitam aeternam. Et meriti author, quod quia opus elicitur a gratia, habet quod sit meritorium ex condigno ex vera quae sui propria causa, scilicet prima, & proxima. Nec altera superflua: quoniam non sunt eiusdem ordinis. Et contra prima quidem causae sufficientiam non occurrunt contradictores.

Contra secundam autem occurrit Scotus in primo sententiarum distinctio. 17. quae. 1. tenens, quod actus elicitus a gratia non est meritorium simpliciter vite aeternae, sed oportet quod ultra hoc, quod sit informatus gratia, sit acceptus Deo, id est, ordinatus a Deo ad consequendam vitam aeternam: & in tali ordinatione seu acceptione passiva, compleri dicit rationem meriti ex condigno.

Arguitque primo sic. Si actus ex se in se in se agens sit effectus ordinatus ad beatitudinem, sequeretur quod Deus non posset ei, qui sic operatus est, non retribuere beatitudinem, nisi iniuste eam subtrahendo: hoc est falsum, ergo talis ordo est ex sola voluntate diuina.

Secundo sic. Praemium semper est maius bonum merito: & iustitia stricta, non reddit melius pro minus bono. ergo actus meritorius non est dignus tali praemio ex bonitate quam habet ex suis principiis.

Sed haec facile solvuntur. Nam ad primum dicitur, quod iniuste subtraheretur meritis tunc debito ei, qui operatus est ex gratia: & Deus, qui est debitor simpliciter, quod ordinatus non per superadditam ordinationem, (ut Scotus putat) sed per ipsam gratiam eius actum esse meritorium ex hoc ipso solo quod est a gratia, quod est talis natura, sicut non potest contra se ipsum facere, ita non potest subtrahere mercedem. Cum quo in statu potestiam beatorum omnes annihilare de potentia absoluta: sed hoc est extra questionem praesentem.

Ad secundum dicitur, quod liberalitas diuina remunerans supra meritum non adimit merito vim suam. Ex hoc nanque, quod Deus actui merenti gloriam ut unum, reddit gloriam ut duo, non adimit actui illi, qui merentur in iustitiam suam gloriam ut unum. Vnde ratio illa non probat, quod actus non sit meritorius: sed hoc, quod non sit merito-

rius totius praemij, quod dat Deus, supposita tali liberalitate.

Et tu habes in littera pro doctrina S. Thomae, auctoritatem Apostoli, Si filii, haeredes &c. ubi potest fundare rationem: quia filio obedienti, & ut filio operanti debetur haereditas paterna ex solo ipso iure stricto, ita quod non nisi iniuste potest priuari: sed sola gratia constituit filios Dei, seclusa quacumque ordinatione, ergo. Superflua quoque est superaddita ordinatione illa, quae quicquid per illam fit, saluatur melius per motionem Spiritus sancti mediante gratia. Vtilificat quoque gratiam positione illa, dum ei proprium opus subtrahit. meritum, & nos non posse per gratiam mereri, nisi dispositiue ponit: quae omnia aliena a theologia reali sunt. Et tu potest scire hanc esse veram mentem authoris ex doctrina eius in quod 2. 1. superius, ubi ostensum est, quod actus humanus ex hoc quod est bonus, vel malus moraliter, habet rationem meriti, vel demeriti, et apud Deum. Ex hoc nanque, sequitur, quod ex hoc ipso quod actus est bonus, est ordinatus a Deo ad praemium: & hoc, ut ibi dicitur, quantum est ex ratione actus, nec oportet aliam ordinationem superaddere.

In eodem articulo dubium occurrit, Quo pacto possit homo per gratiam mereri ex condigno vitam aeternam, cum inter Deum & creaturam quamcumque, multo minus quam inter patrem & filium possit esse iustum simpliciter.

Constat. n. quod homo in gratia, creatura pura est, & filius adoptiuus non plus iustus fitur apud patrem, quam filius simpliciter: mereri autem ex condigno, ad iustum simpliciter spectat.

Ad hoc dicitur, quod opus meritorium ex gratia, & Spiritu sancto procedens, potest comparari ad Deum retributorem. Et sic propter rationes allatas, solam rationem iusti dominatiui, seu patris iudeo, iuxta illud Apostoli 2. ad Timoth. 4. Quam reddet dominus iustus iudex. Si autem referatur ad mercedem, scilicet vitam aeternam, sic est ratio iusti simpliciter & aequalitas. Et ad hanc aequalitatem tenent verba littera: ut patet in responsione ad tertium. Quod si quis dicere velit, quod inter opus meritorium, ut est a Spiritu sancto, & Deum, est iustum simpliciter, aduertat quod iustum queritur inter retributorem, & operatorem qui remuneratur, & non inter primam causam mercedis, & meriti.

Ad hoc dicitur, quod opus meritorium ex gratia, & Spiritu sancto procedens, potest comparari ad Deum retributorem. Et sic propter rationes allatas, solam rationem iusti dominatiui, seu patris iudeo, iuxta illud Apostoli 2. ad Timoth. 4. Quam reddet dominus iustus iudex. Si autem referatur ad mercedem, scilicet vitam aeternam, sic est ratio iusti simpliciter & aequalitas. Et ad hanc aequalitatem tenent verba littera: ut patet in responsione ad tertium. Quod si quis dicere velit, quod inter opus meritorium, ut est a Spiritu sancto, & Deum, est iustum simpliciter, aduertat quod iustum queritur inter retributorem, & operatorem qui remuneratur, & non inter primam causam mercedis, & meriti.

Ad hoc dicitur, quod opus meritorium ex gratia, & Spiritu sancto procedens, potest comparari ad Deum retributorem. Et sic propter rationes allatas, solam rationem iusti dominatiui, seu patris iudeo, iuxta illud Apostoli 2. ad Timoth. 4. Quam reddet dominus iustus iudex. Si autem referatur ad mercedem, scilicet vitam aeternam, sic est ratio iusti simpliciter & aequalitas. Et ad hanc aequalitatem tenent verba littera: ut patet in responsione ad tertium. Quod si quis dicere velit, quod inter opus meritorium, ut est a Spiritu sancto, & Deum, est iustum simpliciter, aduertat quod iustum queritur inter retributorem, & operatorem qui remuneratur, & non inter primam causam mercedis, & meriti.

Ad hoc dicitur, quod opus meritorium ex gratia, & Spiritu sancto procedens, potest comparari ad Deum retributorem. Et sic propter rationes allatas, solam rationem iusti dominatiui, seu patris iudeo, iuxta illud Apostoli 2. ad Timoth. 4. Quam reddet dominus iustus iudex. Si autem referatur ad mercedem, scilicet vitam aeternam, sic est ratio iusti simpliciter & aequalitas. Et ad hanc aequalitatem tenent verba littera: ut patet in responsione ad tertium. Quod si quis dicere velit, quod inter opus meritorium, ut est a Spiritu sancto, & Deum, est iustum simpliciter, aduertat quod iustum queritur inter retributorem, & operatorem qui remuneratur, & non inter primam causam mercedis, & meriti.

Super Quaestione 114. Articulum 4. 5. & 6.

In articulo 4. 5. & 6. nihil occurrit scribendum, nisi quod in quarto, & clarius in sexto apparet quod diximus esse de mente authoris, scilicet, quod diuina motio ad meritum per gratiam, est etiam in Christo, & ut una meriti radix computata distinguitur contra aliam, scilicet lib. arbitrium.

Prima Secunda S. Thomae. LL 2 quolibet

2. 2. qu. 182. art. 2. co. & 3. di. 30. art. 5. & 4. d. 20. ar. 2. q. 3. & d. 49. q. 1. ar. 4. q. 4. & po. q. 6. ar. 9. co. & 1. q. 8. le. 5. princip. & Heb. 6. l. c. 3.

quælibet uirtus est principium alicuius operis: est enim uirtus habitus operatiuus, ut supra habitum est. ergo quælibet uirtus est equaliter principium merendi.

q. 55. arti. 3.

August. in Scrm. 9. a me dio. Et ser. 48. de tempore, parū ante hñem. tom. 10.

¶ 2 Præter. Apostolus dicit 1. ad Cor. 3. Vnusquisq; propriam mercedem accipiet secundum propriū laborem: sed charitas magis diminit laborem, q̄ auget: quia, sicut Aug. dicit in lib. de uerbis dom. omnia seua & immania, facilia & prope nulla facit amor. ergo charitas non est principalius principiu merendi, quā alia uirtus.

¶ 3 Præter. Illa uirtus uidetur principalius esse principium merendi, cuius actus sunt maxime meritorij: sed maxime meritorij uidentur esse actus fidei, & patientie, siue fortitudinis, sicut patet in martyribus, qui pro fide patienter, & fortiter usq; ad mortem certauerūt. ergo alię uirtutes principalius sunt principium merendi, quā charitas.

SED CONTRA est, q̄ Dñs Io. 14. dicit. Si quis diligit me, diligetur a patre meo: & ego diligam eum, & manifestabo ei meipsum. Sed in manifesta Dei cognitione consistit uita æterna, secundū illud Io. 17. Hęc est uita æterna, ut cognoscant te solum Deum uerum & uitium. ergo meritum uitę eterne maxime residet penes charitatem.

art. 1. hñius q.

RESPON. Dicendū, q̄ sicut ex distis* accipi pōt, humanus actus habet rōnem merendi ex duobus. Primo quidē & principaliter ex diuina ordinatione, s̄m quod actus dī esse meritorius illius boni, ad quod hō diuinitus ordinatur. Secundo uero ex parte liberi arbitrij, in quantum. s̄. hō habet præ ceteris creaturis, ut per se agat uoluntarie agens. Et quantū ad utrunq; principalitas meriti penes charitatē cōsistit. Primo. n. considerandum est, q̄ uita æterna in Dei fruitione consistit: motus autē humanę mentis ad fruitionē diuini boni, est proprius actus charitatis, per quē oēs actus aliarū uirtutum ordinantur in hunc finē, s̄m quod alię uirtutes imperantur a charitate. & iō meritū uitę æternę primo pertinet ad charitatē: ad alias autē uirtutes secundario. s̄m quod eorū actus a charitate imperant. Similiter ē manifestū est, q̄ id quod ex amore facimus, maxime uoluntarie facimus. Vñ ē secundum quod ad rationem meriti requiritur q̄ sit uoluntarium, principaliter meritum charitati attribuitur.

D. 1174. q. 9. arti. 1.

AD PRIMVM ergo dicendum, q̄ charitas, in quantum habet ultimū finem pro obiecto, mouet alias uirtutes ad operandū. Semper. n. habitus ad quem pertinet finis, imperat habitibus, ad quos pertinent ea quę sunt ad finem, ut ex supradictis patet*.

In hom. Pen. recoll. & est 30. in Euan. nos procul a prin. illi.

AD SECVNDVM dicendum, q̄ opus aliquod pōt esse laboriosum, & difficile dupliciter. Vno modo ex magnitudine operis: & sic magnitudo laboris pertinet ad augmentum meriti, & sic charitas non diminit laborem, immo facit aggredi opera maxima: magna enim operatur si est, ut Greg. dicit in quadam homilia. * Alio modo ex defectu ipsius operantis. vnicuiq; enim est laboriosum & difficile, quod non prompta uoluntate facit: & talis labor diminit meritum, & a charitate tollitur.

D. 882.

AD TERTIVM dicendum, quod fidei actus non est meritorius, nisi fides^d per dilectionem operetur, ut dicitur ad Galat. 5. Similiter etiam actus patientiæ & fortitudinis non est meritorius, nisi aliquis ex charitate hæc operetur, secundum illud 1. ad Corinth. 13. Si tradidero corpus meum ita ut ardeam, charitatem autem non habuero, nihil mihi prodest.

ARTICVLVS V.

Utrum homo possit sibi mereri primam gratiam.

AD QVINTVM sic proceditur. Videtur quod homo possit sibi mereri primam gratiam. ut Aug. dicit, * si fides meretur iustificationem, figuratur autem homo per primam gratiam: ergo homo potest mereri sibi primam gratiam.

¶ 1 Præter. Deus non dat gratiam, nisi digni dicatur aliquis dignus aliquo dono, nisi quod promeruit ex condigno. ergo aliquis ex condigno potest mereri primam gratiam.

¶ 2 Præterea. Apud homines aliquis potest mereri donum iam acceptum: sicut qui equum a domino meretur ipsum beneuolentiam in seruitio domini: sed Deus liberalior est homo. ergo multo magis primam gratiam acceptam potest homo promereri a Deo per uoluntaria opera.

SED CONTRA est, quod ratio gratiæ merito operum, secundum illud Roman. 4. operatur, merces non imputatur secundum gratiam, sed secundum debitum: sed illud merito, quod imputatur sibi secundum debitum merces operum eius. ergo primam gratiam non potest homo mereri.

RESPON. Dicendum, quod donum merito considerari potest dupliciter. Vno modo secundum rationem gratuiti doni, & sic manifestum est non meritum repugnat gratiæ: quia ut ad illud Apostolus dicit. Si ex operibus, iam non est. Alio modo potest considerari secundum meritum ipsius rei quæ donatur, & sic etiam non potest mereri sub merito non habentis gratiam, ut excedit proportionem naturæ: tum etiam meriti gratiam, in statu peccati homo habet meritum promerendi gratiam. s̄. ipsum potest. Postquam autem iam aliquis habet gratiam potest gratia iam habita sub merito cadere merces est terminus operis: gratia uero est premium cuiuslibet boni operis in nobis, ut dictum est. * Si uero aliud donum gratuitum mereatur uirtute gratiæ præcedentis, iam non potest mereri primam gratiam.

AD PRIMVM ergo dicendum, q̄ sicut dicitur in lib. Retract. * Ipse aliquando in hoc sensu dicit q̄ credidit initium fidei esse ex nobis, sed ordinationem nobis dari ex Deo, quod ipse tractat: & ad hunc sensum uideatur pertinere fides iustificationē meretur. Sed si supponatur sicut fidei ueritas habet, quod initium fidei dicitur bis a Deo, iam etiam ipse actus fidei cōsequitur primam gratiam, & ita non potest esse meritorium gratiæ. Per fidem igitur iustificatur homo, quasi homo credendo meretur iustificationem, quia dum iustificatur, credit, eo quod meretur regreditur ad iustificationē impij, ut supra dicitur.

AD II. dicendum, quod Deus non dat gratiam dignis, non tamē ita quod prius digni fuerint, quia ipse per gratiam eos facit dignos, quod facere mundum de immundo conceptum est.

AD III. dicendum, quod oē bonum operum procedit a prima gratia sicut a principio, sicut procedit a quocunq; humano dono. Et ratio est similis rō de dono gratiæ, & de dono bonorum operum.

ARTICVLVS VI.

Utrum homo possit alteri mereri primam gratiam.

AD SEXTVM sic proceditur. Videtur quod homo possit alteri mereri primam gratiam.